

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Versijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller.

Mr RENE VICTOR

Italiëlei, 99, Antwerpen

Opgaaf betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen

De juridische kant van het Vraagstuk der Vlaamsche Academiën

Het vraagstuk der Vlaamsche Academiën is aan de orde van den dag. De regeering heeft reeds sedert geruimen tijd de formeele belofte afgelegd dit vraagstuk onverwijld op te lossen. De vertegenwoordigers der Vlaamsche wetenschap hebben op klare en ondubbelzinnige wijze stelling genomen. Heel de pers houdt zich met het probleem onledig en wij wachten thans met spanning en ongeduld de oplossing af die, naar alle waarschijnlijkheid, zeer aanstaande is.

Het dient onderlijnd te worden dat, wat betreft de Vlaamsche Academiën er zich bij al de vertegenwoordigers van de Vlaamsche gedachte slechts één enkele meening openbaart : er dienen *zelfstandige* Vlaamsche Academiën opgericht te worden, volledig gelijkberechtigd met de thans bestaande Franschtalige en waarvan de samenstelling zal worden opgedragen aan de vertegenwoordigers der Vlaamsche wetenschap zelve.

Aangaande deze formule is er volstrekte eensgezindheid bij alle Vlamingen, welke ook hun levensbeschouwing of hun politieke overtuiging weze en welke ook de plaats weze die ze innemen in de menigvuldige schakeeringen die zich thans voordoen in de Vlaamsche beweging. Het is verheugend vast te stellen dat omtrent dit vraagstuk van zuiver kultureelen aard thans ook weer dezelfde eensgezinde samenwerking is verwezenlijkt als degene die

zich voordeed bij den strijd om de Vervlaamsching der Universiteit te Gent.

Deze eensgezindheid waarborgt in elk geval, spijs alle tijdelijke tegenkating, een volstrekte verwezenlijking van den Vlaamschen eisch.

Binnen korten tijd zal het even onbegrijpelijk zijn dat het zoovele jaren mogelijk geweest is dat er geen zuiver Vlaamsche wetenschappelijke Academiën bestaan hebben als het thans haast ondenkbaar is geworden dat er een tijd geweest is waarin voor de Vlamingen geen Nederlandsch hooger onderwijs bestond.

De Vlaamsche Academiën zijn slechts de bekroning van de inrichting van ons Nederlansch hooger onderwijs en al geeft in de laatste jaren de Vlaamsche wetenschap, — ook zonder Vlaamsche Academiën —, blijk van een overheerlijke ontwikkeling en van een levenskracht die zelfs in groote mate de franschtalige wetenschap in ons land overtreft, toch is het stellig dat de Vlaamsche Academiën heel wat zullen kunnen bijdragen tot de bevordering van de Vlaamsche wetenschappelijke ontwikkeling en dat zij een rol zullen kunnen spelen die in het Vlaamsch geestelijk leven van overwegende betekenis zal zijn.

Men kan stellig van meening verschillen over de wezenlijke rol die een Academie moet vervullen ten opzichte van de wetenschap en van

de kultuur van een volk en het is zeker begrijpelijk dat er in den laatsten tijd stemmen zijn opgegaan om te betoogen dat de wetenschappelijke Academiën, zooals ze thans bestaan, vooral in Frankrijk en in ons land, waar hun inrichting volledig op Franschen leest geschoeid is, niet beantwoorden aan de eischen die men aan een wetenschappelijke Academie kan stellen. De maandelijksche vergadering met de gebruikelijke voorlezing en de publicatie van handelingen zijn zonder twijfel slechts een zeer onvoldoende activiteit. Een wetenschappelijke Academie heeft in de kultuur van een volk een aanzienlijke rol te spelen; zij hoeft de verspreide activiteiten samen te binden, leiding te geven aan de al te zeer versnipperde bedrijvigheden der wetenschappelijke vorschers en zij heeft voor taak de resultaten die aldus bereikt worden door haar hogere voorlichting schitterend in het licht stellen ten bate van het eigen volk en tot glorie onzer geleerden in de internationale wetenschappelijke wereld.

Dit standpunt is reeds zoo dikwijls door Vlaamsche geleerden verdedigd geworden en het is heel natuurlijk dat er in den laatsten tijd stemmen zijn opgegaan om heel de bestaande inrichting der Academiën die niet meer beantwoorden aan de eischen van den tijd, te vervangen door nieuwe organismen, heelemaal ingericht op anderen voet.

Het is echter voorzeker niet wenschelijk thans, naar aanleiding van de oprichting van Vlaamsche Academiën voor wetenschap, dit vraagstuk naar voren te brengen. Inderdaad, dergelijke geheel nieuwe organisatie zou noodzakelijk ook wijzigingen aan de inrichting der Franschtalige Academiën na zich slepen; het voorstel zou stuiten op heel wat verzet, het zou zonder twijfel het vraagstuk op de lange baan schuiven en het zou de oprichting van Vlaamsche Academiën in groote mate bemoeilijken en vertragen. De Vlamingen hebben er dus alle belang bij zich op dit oogenblik uitsluitend te stellen op het standpunt der volstreckte gelijkheid, standpunt dat door niemand ernstig kan worden betwist. Dat men de Vlamingen geve wat reeds zoovele jaren bestaat ten bate van de Franschtalige wetenschap in ons land; dat men de Vlaamsche geleerden op dezelfde wijze behandelde als hun Franschsprekende collegas; dit weze de billijke eisch waarrond alle Vlamingen zich te scharen hebben. En wanneer eenmaal de Vlaamsche Academiën zullen opgericht zijn, op

volstrekt dezelfde wijze als de thans bestaande Franschtalige, dan hangt het slechts af van de Vlaamsche geleerden die deel zullen uitmaken van deze Academiën, om de werkmethoden die totnogtoe hebben bestaan, te wijzigen en hun bedrijvigheid aan te passen aan de eischen van dezen tijd.

* * *

Zelfs wanneer men zich op dit standpunt stelt en ingevolge het gelijkheidsprincipe eenvoudig de oprichting vraagt van zelfstandige en volledig gelijkberechtigde Vlaamsche Academiën, doen zich nog allerlei juridische vraagstukken voor die het voorzeker nuttig is even te onderzoeken.

Hoe dienen in rechte de zelfstandige Vlaamsche Academiën opgericht te worden en hoe zullen ze rechtspersoonlijkheid verkrijgen? En vermits het begrip der gelijkberechtiging noodzakelijk voor gevolg heeft, dat de bezittingen van de hedendaagsche Franschtalige Academiën ook ter beschikking gesteld worden van de op te richten Vlaamsche organismen, dient er onderzocht op welke wijze dit punt kan worden opgelost.

Wat de oprichting betreft van zelfstandige Vlaamsche Academiën is de zaak uiterst eenvoudig. De oprichting eener Academie is een zuiver administratieve maatregel en een Koninklijk Besluit is voldoende om eene of meer Academiën in het leven te roepen. De tusschenkomst van den wetgever is hiervoor volstrekt niet vereischt. Al de thans bestaande Academiën zijn door Koninklijke Besluiten opgericht geworden.

De Académie Royale de Médecine werd gesticht door K. B. van 19 September 1841. De Académie Royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique, alhoewel ze reeds bestond van den tijd van Maria-Theresia (1772), werd volledig heringericht door K. B. van 1 December 1845. Denzelfde dag verscheen in het «Staatsblad» een heele reeks K. B. betreffende deze Academie, respectievelijk betrekking hebbend op de inrichting, de benoeming der leden, het reglement, het lokaal, de speciale werkzaamheden, zooals de biographie nationale, de verzameling der werken van groote schrijvers en de publicatie van de monumenten der oude Vlaamsche letterkunde, de inrichting van den vijfjaarlijkschen prijs voor geschiedenis enz. (1).

De Koninklijke Vlaamsche Academie voor

taal- en letterkunde werden opgericht door K.B. van 8 Juli 1886 en denzelfden dag verscheen er een K. B. met de eerste benoemingen. Zoo gebeurde het ook voor de Académie Royale de langue et de littérature françaises, die opgericht werd door K.B. van 19 April 1920.

Dergelijke oprichting biedt dan ook niet de minste moeilijkheid en zonder eenig bezwaar zou dadelijk een gelijkaardig Koninklijk besluit voor de nieuwe op te richten Vlaamsche Academiën kunnen verschijnen.

Hierbij dient echter onmiddellijk het vraagstuk van de eerste benoemingen onderzocht te worden. Voor alle Academiën geldt het principe der coöptatie. Immers, niemand kan zich beter rekenschap geven van de wetenschappelijke verdiensten van diegenen die waardig zijn lid te worden van een Academie dan dit korps zelf, waarvan de meest vooraanstaande geleerden deel uitmaken. De moeilijkheid bestaat vooral in de benoeming van de eerste kern, waarvan dan ook ingevolge het principe der coöptatie, de latere samenstelling der Academie volledig afhangt.

Er dient noodzakelijkerwijze een eerste kern benoemd te worden door de uitvoerende macht. Wat dit punt betreft, verschillen de bepalingen van de Koninklijke Besluiten, die de thans bestaande academiën hebben opgericht. Voor de Académie Royale de Médecine bepaalt artikel 22 van het Koninklijk Besluit van 19 September 1841: « Pour la première formation de l'Académie, le roi nommera cinq titulaires par section, y compris le secrétaire-trésorier. Le roi se réserve également de nommer en même temps et pour une fois seulement, un certain nombre de membres honoraires. »

Voor de klas der schoone kunsten, die opgericht werd door Koninklijk Besluit van 1 December 1845 bij de Académie des Sciences, lettres et beaux-arts, bepaalt artikel 51 van dit Koninklijk Besluit: « La première nomination des 2/3 des membres dans la classe des beaux-arts est faite par le roi. L'autre 1/3 sera nommé par la classe elle-même à savoir pour la moitié immédiatement après la promulgation du présent arrêté, et pour l'autre moitié dans une année d'intervalle. »

Voor de Koninklijke Vlaamsche Academie voor taal- en letterkunde bepaalt artikel 5 van het Koninklijk Besluit van 8 Juli 1866 dat: « Achtien van de eerste benoemingen der werkelijke leden geschieden door den Koning » en

eindelijk voor de Académie Royale de Langue et de Littérature françaises, zegt artikel 15 van het Koninklijk Besluit van 19 Augustus 1920, dat de veertien eerste leden door den Koning worden benoemd.

De vaststelling van de eerste kern hangt dus noodzakelijkerwijze af van de vrije keus van den bevoegden minister. Dit gaat zonder twijfel met nadeelen gepaard. Immers, welke ook zijn goede bedoeling weze, de bevoegde minister is noodzakelijk onderhevig aan allerhande politieke invloeden en het is ten eerste te vreezen dat juist door het spel van die invloeden, de politiek een overwegende invloed zou hebben bij de samenstelling dezer geleerde genootschappen, waar enkel en alleen de wetenschappelijke waarde zou dienen in aanmerking genomen te worden.

Welk een pijnlijke herrie is er niet ontstaan bij de oprichting in 1886 van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde, juist naar aanleiding van de samenstelling van de eerste kern. Het is volstrekt vereischt, dat dergelijke moeilijkheden zich niet opnieuw zouden kunnen voordoen bij de inrichting der nieuwe Vlaamsche Wetenschappelijke Academiën. Daarbij komt nog dat voor deze organismen, die een overwegende rol zullen te spelen hebben in de kultureele heropstanding van het Vlaamsche volk, het volstrekt onontbeerlijk is dat de leden, die de eerste kern zullen vormen, niet enkel van hoogstaande wetenschappelijke waarde zouden zijn, doch tevens volledig zouden doordrongen zijn van de hoge taak, die ze te vervullen hebben in den grooten ontvoogdingstrijd van de Vlaamsche gemeenschap. Daarom wordt dan ook eensgezind geëischt door alle Vlamingen, dat deze leden volstrekt Vlaamsch zouden zijn van «kultuur en streven». Wanneer niet heel hun wetenschappelijke bedrijvigheid in de lijn ligt van den herophloeï der Vlaamsche kultuur, zouden eventuele kandidaten, welke ook hun wetenschappelijke waarde moge wezen, geenszins voor een benoeming kunnen in aanmerking komen.

Gelukkig bestaat er in het tegenwoordig geval mogelijkheid de groote moeilijkheden, welke zich vroeger hebben voorgedaan, te vermijden en bestaat er gelegenheid van den beginne af het heilzaam principe van de coöptatie toe te passen.

Onze Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde heeft sedert lang reeds

de meest vooraanstaande beoefenaars van de Vlaamsche wetenschap in haar schoot opgenomen. Dit was stellig niet de bedoeling bij hare oprichting en enkel letterkundigen en philologen hadden normaal dienen deel uit te maken van dit korps. De Vlaamsche wetenschapsmensen op andere gebieden, die in feite systematisch geweerd werden door de thans bestaande Academiën, droegen echter door de publicatie van hun Vlaamsche werken ook bij tot de ontwikkeling van onze Nederlandsche taal en zoo komt het dat wij in onze Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde ook vooraanstaande vertegenwoordigers vinden van de geneeskunde, van de natuurwetenschappen, van de rechtswetenschap. Diezelfde Academiën bevatten tegelijkertijd vele representatieve leiders van onze Vlaamsche kultureele beweging. Is het dan ook niet logisch, dat door haar de eerste kern zou worden aangeduid van de leden, die door de uitvoerende macht voor de nieuw op te richten Academiën zullen worden benoemd?

De voorstellingen, gedaan door de Vlaamsche Academie, zouden stellig de algemeene goedkeuring wegdragen, daar alle gedachten-schakeeringen in haar schoot vertegenwoordigd zijn en iedereen er volkomen zal op betrouwen dat haar leden enkel en alleen het hooger belang van de Vlaamsche kultuur zullen in aanmerking nemen, buiten alle politieke bekommelingen om.

Daar er dus reeds in onze Koninklijke Vlaamsche Academie een belangrijk aantal wetenschapsmensen zitting hebben, zijn zij volledig aangeduid om de leden van de nieuwe Academiën te coöpteeren. Het is natuurlijk zeer wenschelijk dat de Koninklijke Vlaamsche Academie zich zou verstaan, wat hare voorstellen betreft, met de bevoegde Vlaamsche wetenschappelijke vereenigingen en in de allereerste plaats met de « Vereeniging voor Wetenschap », die gegroeid is uit de prachtige organisatie van de Vlaamsche Wetenschappelijke Congressen, die sedert zooveel jaren het peil der Vlaamsche wetenschap zoo hoog hebben opgevoerd. Alle moeilijkheden zouden dan ook opgelost zijn, wanneer in het te nemen Koninklijk Besluit werd bepaald: « De eerste kern bestaande uit leden, zal worden benoemd door Ons op voorstel van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde. »

Op deze wijze zou het beginsel van de coöptatie reeds bij de stichting zelf kunnen toege-

past worden en men zou er op voorhand van verzekerd zijn, dat de nieuwe Academie volledig zou beantwoorden aan den eensgezinden eisch van alle Vlamingen.

* * *

Wanneer nu dit Koninklijk Besluit zou verschenen zijn, en wanneer een tweede Besluit de benoeming van de eerste kern der leden in bovengemelden zin zou hebben verwezenlijkt, is nog het vraagstuk niet opgelost. Dergelijke Academiën zouden inderdaad nog geen rechtspersoonlijkheid bezitten. Zulks zou degenen kunnen verwonderen, die meenen dat ingevolge de wet van 27 Juni 1921 de rechtspersoonlijkheid door onzen wetgever op de meest kwistige wijze werd rondgedeeld aan alle hoegenaamde instellingen, vereenigingen zonder winstgevend doel, stichtingen, enz. Dit is een onjuist begrip. Voor wat de toepassing der wet van 27 Juni 1921 betreft, moet men onderscheiden tusschen de openbare instellingen en de instellingen van openbaar nut.

De openbare instellingen zijn organismen die in het leven geroepen worden door den Staat. Zij staan wel in zekere mate onafhankelijk door den aard zelf van hun bedrijvigheid, doch maken toch deel uit van de algemeene administratie en zijn dan ook vanzelfsprekend deelachtig aan de groote rechtspersoonlijkheid van den Staat zelve.

Als voorbeeld hiervan kunnen gesteld worden de staatsuniversiteiten te Gent en te Luik, die enkel administratieve organismen zouden zijn in dezelfde omstandigheden als b.v. een Atheneum, en geen rechtspersoonlijkheid zouden bezitten, wanneer niet de speciale wet van 5 Juli 1920 hun deze rechtspersoonlijkheid had toegekend.

De instellingen van openbaar nut daarentegen hebben hun oprichting te danken aan het initiatief van particulieren, doch leggen een activiteit aan den dag, die strekt tot het algemeen welzijn. Het zijn deze laatste instellingen nu, die ingevolge de bepalingen der wet van 21 Juni 1921, gemakkelijk rechtspersoonlijkheid kunnen bekomen, mits zich eenvoudig te onderwerpen aan de vereischten gesteld door deze wet. Een vrije academie b.v. zou zonder eenige moeite de rechtspersoonlijkheid kunnen verkrijgen, hetzij als vereeniging zonder winstgevend doel, hetzij als stichting wanneer ze b.v. begiftigd

was geworden met een patrimonium door een welwillend beschermer.

Hetzelfde geldt echter niet voor de Academiën ingericht door den Staat, die openbare instellingen zijn en die dus in de rechtspersoonlijkheid van den Staat zijn opgeslorpt, zoolang er geen speciale wet hun een eigen rechtspersoonlijkheid verleent. De Academiën van den Staat kunnen dus niet genieten van de wet van 27 Juni 1921 en na het uitvaardigen van deze wet waren zij bij gebrek aan juridische rechtspersoonlijkheid niet in staat giften te ontvangen. Deze giften moesten gedaan worden aan den Staat zelve, die dan de Academie, als administratief lichaam, met het beheer hiervan gelastte. Hierover wordt o.a. nog bitter geklaagd in het denkboek, uitgegeven door de Académie Royale de Belgique in den loop van 1922 (dus na het in voege komen der wet van 27 Juni 1921). (2)

Dit vraagstuk is dan ook door een speciale wet opgelost geworden, namelijk door deze van 2 Augustus 1924, waardoor aan de Académie Royale des Sciences, aan de Académie Royale de Médecine, aan de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde en aan de Académie Royale de Langue et Littérature françaises, rechtspersoonlijkheid werd toegekend.

Ziehier hoe de memorie van toelichting van het wetsontwerp in den Senaat het vraagstuk stelt :

« Het verleenen van rechtspersoonlijkheid aan de academiën is om zoo te zeggen enkel de verplichte toepassing, het gevolg van de algemeene wetten op het statuut van de wetenschappelijke vereenigingen. Waar echter de Academiën Staatsinrichtingen zijn kan de rechtspersoonlijkheid hun niet verleend worden bij K. B., zooals aan de bijzondere vereenigingen : een wet is noodzakelijk. » (3)

Wanneer dit wetsontwerp, na door den Senaat te zijn gestemd geworden, in de Kamer commissie werd besproken, is er vanwege verschillende commissieleden zelfs verzet aan den dag gekomen tegen het toekennen van deze rechtspersoonlijkheid. Het verslag legt hiervan getuigenis af in de volgende bewoordingen :

« Verscheidene leden hebben de gepastheid van het regeeringsvoorstel betwist; zij brachten er tegen in, dat de Academiën, die rijksinstellingen zijn, noodzakelijkerwijze begrepen waren in de rechtspersoonlijkheid van den Staat, dat zij bovendien reeds de voordeelen genoten die het wetsontwerp beweert haar toe te kennen. Laat de bestaande wet inderdaad niet toe giften en legaten te schenken aan de academies, en prijzen te stichten? »

Andere leden hebben doen opmerken dat onder het bestaande stelsel de schenkingen gedaan aan de academiën, of bestemd voor doeleinden die onder hare bevoegdheid vallen, zooals bij voorbeeld vele stichtingen van prijzen, worden toegekend aan den Staat en dezes eigendom worden.

Het doel van het wetsontwerp is dus aan dien toestand een einde te maken, aan de academiën toe te laten zelf giften en legaten te ontvangen, zich aldus een eigen patrimonium aan te schaffen waaruit zij met ter tijd voordeel kunnen trekken om hare werking te vermeerderen (4).

In elk geval, de wet is tot stand gekomen en zij kent dus aan de bestaande Academiën de rechtspersoonlijkheid toe; zij voorziet dat de Academiën een eigen begroting hebben, onderworpen aan de goedkeuring des Konings, dat ze geen onroerende goederen mogen bezitten buiten diegene die vereischt zijn voor het volbrengen van hun taak, dat het aannemen van giften en legaten onderworpen is aan administratieve goedkeuring en dat een bestuurscommissie de juridische rechtspersoonlijkheid der Academiën tegenover derden vertegenwoordigt.

De aandacht dient gevestigd te worden op artikel 5 der wet van 2 Augustus 1924, dat luidt als volgt :

« Alle roerende goederen welke zij ook zijn, alle waarden die tot hiertoe bestemd werden, hetzij voor de diensten der academie, hetzij voor het versieren der lokalen welke zij betreft, hetzij voor het betalen der stichtingen welke zij beheert, zullen van rechtswege haar eigendom worden te rekenen van het in werking treden dezer wet. »

Hierop zullen wij terug te komen hebben wanneer hieronder gewag wordt gemaakt van de mogelijkheden der verdeeling van het patrimonium der bestaande Academiën, met de nieuwe op te richten Vlaamsche organismen.

Wanneer dus de nieuwe Vlaamsche Academiën door Koninklijke Besluit zullen opgericht zijn en de eerste kern der leden zal benoemd zijn geworden, zal er noodzakelijkerwijze een wet dienen gestemd te worden, door dewelke aan deze nieuwe genootschappen rechtspersoonlijkheid zal worden toegekend, zooals dit voor de andere Academiën is gebeurd.

Het stemmen van deze wet zal echter niet het minste bezwaar kunnen opleveren en het zal niets anders kunnen worden dan een eenvoudige formaliteit, daar het vanzelfsprekend is dat wanneer eenmaal de nieuwe Academiën er zijn, tegenover hen dezelfde maatregelen zullen dienen genomen te worden als tegenover de thans bestaande.

Nu is er nog het vraagstuk betreffende het bezit van de Franschtalige Academiën. Wanneer er nieuwe Academiën worden opgericht, moeten ze over de noodige middelen beschikken. Zonder deze middelen is hun activiteit ondenkbaar.

Het spreekt vanzelf dat elk jaar voor de Vlaamsche Academiën dezelfde kredieten in het budget zullen worden ingeschreven als voor de Franschtalige. Dit is echter niet voldoende om gelijkberechtiging te verzekeren. De Fransche Academiën beschikken over een belangrijk patrimonium, bestaande eerst en vooral uit talrijke schenkingen en legaten, verder uit aanzienlijke bibliotheken, enz. Wil er gelijkheid tot stand komen, moeten dezelfde voordeelen aan de Vlaamsche Academiën verzekerd worden en moeten deze in de mogelijkheid gesteld worden op dezelfde wijze de Vlaamsche kultuur te steunen als de Franschtalige Academiën dit thans doen voor de Fransche kultuur in ons land.

Hier kunnen verschillende standpunten worden ingenomen. Men kan van meening zijn dat er geen aanleiding bestaat iets te wijzigen aan het tegenwoordig eigendomsrecht der bestaande Academiën, en dat de gelijkheid zou dienen tot stand gebracht door het verstrekken van staatswege eener dotatie, die de beide organismen gelijke mogelijkheden biedt. Dit ware misschien wel de beste oplossing. Het is echter te vreezen, dat dergelijke uitgave in deze moeilijke tijden niet te verwezenlijken is.

Deze oplossing is dus weinig waarschijnlijk. Er dient dan onderzocht te worden in welke mate het mogelijk is, het bezit van de thans bestaande Academiën met de nieuw op te richten organismen te verdeelen. In billijkheid kan hiertegen natuurlijk niet het minste argument worden aangevoerd. Het patrimonium dat ze nu bezitten is aan de bestaande Academiën toevertrouwd om een bepaald doel te verwezenlijken, namelijk de bevordering van de wetenschap. Waar thans de wetenschap in ons land in zeer groote mate gedragen wordt door de Nederlandsche taal behooren het bezit en de middelen van de Franschtalige Academiën in gelijke mate ter beschikking gesteld van hun Vlaamsche zusterorganismen. Dit eischen de billijkheid en de rechtvaardigheid.

Men zou zich echter kunnen afvragen in welken vorm dergelijke maatregel dient genomen

te worden en hierbij kunnen twee vragen gesteld worden :

1) Kan de Staat het bezit van bepaalde instellingen van openbaar nut aan deze instellingen onttrekken om het aan andere instellingen over te maken ?

2) Indien op deze eerste vraag bevestigend dient geantwoord te worden, is het dan mogelijk retroactief den wil van erflaters en begiftigers te wijzigen en, wat betreft de stichtingen die door hen werden in het leven geroepen, gedeeltelijk het patrimonium dezer stichtingen over te maken aan andere organismen dan diegene aan wie ze thans toebehooren ?

Dat het mogelijk is dat de Staat maatregelen neme om het patrimonium van zekere instellingen over te maken aan andere organismen lijdt geen oogenblik twijfel. Maurice Vauthier in zijn bekend leerboek van het administratief recht, bevestigt zulks op de duidelijkste wijze. Na er op gewezen te hebben dat voor het aanvaarden van giften steeds de toelating van de uitvoerende macht vereischt is, in het belang van de algemeenheid, drukt hij zich uit als volgt :

« L'organisation des institutions d'utilité publique intéresse la collectivité sociale tout entière; dès lors il est nécessaire que l'Etat veille à ce que les biens possédés par ces institutions soient en rapport avec les services qu'elles sont appelées à rendre...

» Ainsi il est loisible au gouvernement de modifier le régime antérieur d'une ancienne fondation, de transférer sa gestion d'un établissement public à un autre. » (5)

Niet alleen de rechtsleer neemt zulks aan, doch eveneens de rechtspraak. Ons Hof van Verbreking besliste in denzelfden zin door een bekend arrest van 6 Juni 1873 betreffende de verdeling van de goederen van weldadigheidsstichtingen, vroeger aan parochies gedaan, tusschen de weldadigheidsbureelen van verschillende gemeenten. (6) Hierbij nam de gekende Procureur-Generaal Faider merkwaardige en zeer leerrijke besluiten.

De mogelijkheid van in het algemeen belang wijzigingen toe te brengen aan de voorwaarden van giften en stichtingen, zooals ze gebeurd zijn door de begiftigers en de erflaters, kan ook niet aan twijfel onderhevig zijn. Tijdens een debat in de Kamers, dat plaats had in het jaar 1907, naar aanleiding van de interpellatie Roger betreffende het Koninklijk Besluit van 11 September 1906, waardoor de beslissing van een bureau van weldadigheid vernietigd werd, vond Minister Van den Heuvel de gelegenheid stel-

ling te nemen ten opzichte van dit vraagstuk. Zijn verklaring, die nooit meer door de administratieve praktijk is tegengesproken geworden, verdient om haar duidelijkheid en klaarheid hier te worden herhaald :

« Il va de soi, cependant, que les anciennes fondations ne subsistent que sous l'autorité et le contrôle du gouvernement. Il lui appartient de déterminer le régime auquel elles seront soumises et de modifier éventuellement ce régime en vue de l'adapter à des circonstances nouvelles. En d'autres termes, le gouvernement est doué du pouvoir d'organiser et, s'il est nécessaire de réorganiser le régime de toute fondation dont la gestion est confiée à un établissement public. Ce pouvoir implique même la faculté d'enlever à un établissement public la gestion d'une fondation pour l'attribuer à un autre établissement. Quelle que soit la valeur des objections théoriques que l'on pourrait élever contre l'existence d'une faculté de cet ordre, il est hors de doute que le gouvernement se l'attribue et qu'il en a fait usage. » (7)

Doch meer nog dan de administratieve rechtspraak en de parlementaire besprekingen, blijkt de mogelijkheid tot wijziging van het regiem der stichtingen en het recht tot overdragen van het bezit dezer fondaties van het eene organisme op het andere, uit het bekend voorbeeld der wet van 19 December 1864 op de studiebeurzen. Tot vóór dezen datum werden de studiebeurzen beheerd door een oneindigheid van allerlei organismen ingevolge den wil van de stichters. De wet van 1864 heeft aan dit alles een einde gesteld en beslist dat de fondaties die voor doel hebben studiebeurzen te verleenen beheerd worden door provinciale commissies. Wanneer deze wet ter bespreking kwam in de Wetgevende Kamers, heeft ze aanleiding gegeven tot gepassioneerde betwistingen, die namelijk voor doel hadden te onderzoeken of het wel mogelijk was op retroactieve wijze den wil van de erfslaters en begiftigers te veranderen en verkregen rechten te schenden. Dit vraagstuk heeft het voorwerp uitgemaakt van een uitvoerig en merkwaardig verslag opgesteld door den heer Bara, verslaggever van de middenafdeeling. (8)

De heer Bara betoogt er op doorslaande wijze dat in dergelijke aangelegenheden enkel en alleen het algemeen belang kan in aanmerking genomen worden en dat niets zich tegen den voorgestelden maatregel verzet. Dit verslag is lezenswaard omdat het hier niet een ijskoude juridische uiteenzetting geldt, doch dat de heer Bara met een werkelijk enthousiasme zijn standpunt, dat door den wetgever volkomen is bijgetreden, heeft verdedigd.

Vermits het materieel belang van ons land eischt, dat de Vlaamsche wetenschap, die een van de factoren is van 's lands grootheid en die van dag tot dag op breeder wijze haar vleugels openslaat, in dezelfde mate gesteund worde als de Franschtalige wetenschap, is het volgens ons bestaand rechtssysteem niet enkel geoorloofd, doch noodzakelijk dat het bezit van de Fransche organismen zou gedeeld worden.

Welk zal nu de vorm zijn waarin dergelijke maatregel zal moeten genomen worden. Wanneer het gaat over gewone giften of stichtingen gedaan aan administratieve lichamen en aangenomen met goedkeuring der uitvoerende macht, zal zulks zeer gemakkelijk kunnen gebeuren door Koninklijk Besluit. Zulks zal echter wat de Academiën betreft, niet het geval kunnen zijn. Inderdaad, zooals er hooger reeds op gedrukt werd, heeft de wet van 2 Augustus 1924, die aan de Academiën de rechtspersoonlijkheid toekent, hun eveneens het volledig eigendomsrecht van al hun bezittingen toegewezen. Deze formeele wettelijke bepaling kan natuurlijk enkel en alleen door een wet worden gewijzigd, doch ongetwijfeld is de wetgever ten stelligste bevoegd om dezen maatregel te nemen.

* * *

Welk zijn nu de juridische besluiten die dienen getrokken te worden uit dit bondig overzicht?

Men zou voorzeker kunnen beweren dat het verkieslijker zou zijn het vraagstuk in zijn geheel op te lossen door een wetgevend maatregel en zoowel het oprichten van de Vlaamsche wetenschappelijke Academiën als het toekennen van rechtspersoonlijkheid en het toewijzen van een gedeelte van het bezit der Franschtalige Academiën volledig door een wet te beslechten. Zulks zou echter ongetwijfeld verkeerd zijn. Het zou het vraagstuk op de lange baan schuiven, het zou misschien in den schoot van het Parlement een onverkwikkelijken strijd uitlokken en het zou op alle manieren slechts schadelijk zijn.

Men mag niet langer het ongeduld der Vlaamsche openbare meening op de proef stellen en het zou betreurenswaardig wezen wanneer men nog langer vele Vlaamsche gemoederen zou verbitteren door het niet inlossen van een formeele regeeringsbelofte en door het uitstellen van een maatregel van gelijkheid op dit zuiver cultureel terrein.

Daarom dient de eisch van de Vlamingen er in te bestaan, dat onmiddellijk *door een Koninklijk Besluit* de Vlaamsche Academiën zouden opgericht worden, volledig zelfstandig, doch volledig gelijkberechtigd met de bestaande Fransche instellingen.

Het is een geluk dat, wat in de vorige aangelegenheden niet mogelijk geweest is, thans, tengevolge van de aanwezigheid van zoovele wetenschapsmensen in de Koninklijke Vlaamsche Academie voor taal- en letterkunde, het principe van de coöptatie van eerstaf zal kunnen worden toegepast en dat door dit geleerd genootschap tot ieders voldoening, de voorstellen tot het benoemen van een eersten kern aan de uitvoerende macht, zullen kunnen voorgelegd worden.

Wanneer dit eenmaal verwezenlijkt is, — en het kan zonder bezwaar morgen reeds gebeuren, — kunnen de noodige wetgevende maatregelen genomen worden. Eerst het toekennen van de rechtspersoonlijkheid, wat slechts een eenvoudige formaliteit zal wezen. Dan kan ook een wetsontwerp betreffende de verdeeling van het bezit der bestaande Academiën neergelegd worden, wetsontwerp dat zoo rechtvaardig en billijk zal zijn, dat het niet denkbaar is dat het op eenig ernstig verzet zou kunnen stuiten.

Deze laatste zuiver financieele kwestie is trouwens niet de hoofdzaak. Het oprichten der Vlaamsche Academiën lijkt in de allereerste plaats een kwestie van Vlaamsche waardigheid; een kwestie van prestige voor de Vlaamsche wetenschap. De stichtingen die thans bestaan en die de Academiën in de gelegenheid stellen prijzen uit te deelen, zijn ongelukkiglijk in ons land niet menigvuldig. Het zijn meestal giften die geschied zijn vóór den oorlog en die aanleiding gegeven hebben tot het stichten van prijzen die, tengevolge van de gelddevaluatie, thans slechts een uiterst geringe waarde hebben.

Het ware wel wenschelijk, dat hier geen systematische verdeeling van die reeds zoo geringe prijzen zou geschieden, doch dat naar gelang het doel dat door de stichting wordt nagestreefd, hetzij de Vlaamsche of de Fransche Academiën, in de toekomst over de stichting

zouden beschikken. Dit alles zou moeten geregeld worden in detail; daarmede kan de wetgever zich moeilijk bezighouden en het zou dan ook behooren, dat een wet slechts het algemeen principe van de billijke verdeeling der stichtingen zou vastleggen en dat voor het overige Koninklijke Besluiten de detailvragen zouden kunnen oplossen.

Het staat dus vast, dat in heel dit vraagstuk van de Vlaamsche Academiën, dat thans zoozeer de belangstelling van de Vlaamsche openbare meening gaande maakt en waarvoor een zoo groote eensgezindheid bij alle Vlamingen wordt vastgesteld, er zich geen enkele moeilijkheid voordoet die niet op de eenvoudigste en gemakkelijkste wijze kan worden opgelost zonder dat eenige belangen worden geschaad.

Het is de hoop van al wie Vlaamsch voelt dat zonder langer verwijl op dit zuiver cultureel terrein aan den rechtseisch van alle Vlamingen zou worden voldaan.

René Victor.

(1) Al deze Koninklijke besluiten met de voorafgaande verslagen aan den Koning en de bijkomende stukken waaronder de verschillende voorstellen betreffende de Academie voor wetenschap, werden verzameld in het boek: Académie Royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique. — Arrêtés royaux concernant sa réorganisation. Brussel Hayez 1845.

(2) Si l'académie n'a pas, jusqu'ici, reçu plus de capitaux, en dehors de ceux constitués par ses membres, une des causes principales en est qu'elle n'était pas «personne civile». On ne pouvait donc rien lui donner ou léguer directement? Il fallait, en effet, que les libéralités qu'on lui destinait fussent faites à l'Etat, puis que celui-ci autorisât l'Académie à recevoir la donation ou le legs.

Cela compliquait fort les choses et a eu pour résultat de détourner mainte bonne volonté. Il est arrivé ainsi que les fonds destinés à l'Académie ou à l'une des Institutions qui en dépendent (par exemple la Caisse centrale des Artistes belges) n'ont pu lui parvenir. — L'Académie Royale de Belgique depuis sa fondation (1772-1922). — Bruxelles Maurice Lamer-tin 1922.

(3) Parlementaire Bescheiden. Senaat 1923-1924. blz. 166.

(4) Parlementaire bescheiden. Kamer 1923-1924, blz. 1809.

(5) Maurice Vauthier: Précis de droit administratif de la Belgique, 2de uitgave 1937, blz. 172.

(6) Pas. 1874, I, 277.

(7) Revue de l'administration 1907, blz. 206.

(8) Dit verslag is in extenso weergegeven in de Pas. 1864, blz. 511.

VLAAMSCH E JURISTEN ABONNEERT U OP
HET "RECHTSKUNDIG WEEKBLAD" !!!

RECHTSPRAAK

261

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 9 Januari 1937.

Voorzitter : Graaf de Lichtervelde.

Raadsheeren : MM. Van Laethem en De Beus.

Op. Min. : M. Van Durme.

I. SCHADEVERGOEDING NA ONGEVAL. — STAAT. — TERUGVORDERING DER LOONEN AAN SLACHTOFFER BETAALD. — GEGROND.

II. BEVOEGDHEID. — STAAT TEGENOVER DADER VAN ONGEVAL.

III. VERKEER. — WIELRIJDER. — OVERSTEKEN DER BAAN. — TEEKEN MET ARM. — ONVOLDOENDE.

I. *De Staat die verplicht is aan zijn bediende, die een ongeval opliep, tijdens de ziekte van dit slachtoffer het loon verder uit te betalen, heeft door het ongeval een schade geleden die gelijk staat met het bedrag van het loon.*

II. *De Strafrechtbank waarvoor de dader van ongeval vervolgd wordt is bevoegd om te oordeelen over een vraag in toekenning van schadevergoeding vanwege den Staat die als patroon van het slachtoffer aan dit laatste loonen heeft moeten uitbetalen zonder tegenprestatie vanwege het slachtoffer gedurende dezes werkongebekwaamheid.*

III. *Een wielrijder die een baan wil oversteken moet zich vergewissen of hij dit zonder gevaar van aanrijding doen kan. Het volstaat niet eenvoudig de hand uit te steken.*

O. M. t/ Cox.

Aangezien het beroep regelmatig is;

Aangezien het feit ten laste gelegd van betichte bewezen gebleven is door het onderzoek dat voor het Hof werd gedaan;

Wat den eisch van de Burgerlijke Partij betreft :

Aangezien het gebleken is dat het slachtoffer Roelants Petrus, rijdende per fiets, teeken deed met den arm en den rijweg overstak;

Aangezien het eveneens vaststaat dat betichte snel reed en met zijn auto den wielrijder Roelants gevat heeft in het midden van de baan, terwijl deze de zwenking naar de overzijde uitvoerde;

Aangezien eenerzijds het onderzoek van den deskundige vaststelt dat « met een normale aandacht, de autovoerder den wielrijder op ten minste 30 meter kon zien zwenken hebben naar links, hetgeen den autovoerder zou toegelaten hebben een weinig te vertragen om veilig zijn weg recht door voort te zetten »;

Aangezien anderzijds de wielrijder Roelants, ofschoon hij teeken deed, niet al het noodige blijkt gedaan te hebben om zich te verzekeren dat hij de baan zonder gevaar kon oversteken; dat hijzelf, na het ongeval, verklaarde een auto te hebben horen blazen, die, aan het blazen te hooren nog ver af was, en die een groote snelheid had; dat hij dus onvoorzichtig geweest is wanneer hij den weg

overstak zonder zich, op meer afdoende wijze dan hij gedaan heeft, te vergewissen dat hij zijn richting kon veranderen zonder hinder voor een snel aankomend voertuig en zonder gevaar voor zichzelf;

Aangezien het ongeval dus te wijten is deels aan het gebrek aan oplettendheid vanwege betichte, en deels, doch in ruimere mate, aan het gebrek aan voorzichtigheid vanwege het slachtoffer zelf; dat de verantwoordelijkheid op billijke wijze moet verdeeld worden als volgt : $\frac{1}{3}$ ten laste van betichte, en $\frac{2}{3}$ ten laste van het slachtoffer zelf;

Aangezien de Staat, als burgerlijke partij, bij conclusie vraagt dat hem als schadevergoeding zouden toegekend worden : 1° de loonen welke hij aan het slachtoffer, zijn aangestelde, heeft moeten uitkeeren, en 2° de kosten die hij voor de verpleging van het slachtoffer heeft moeten betalen;

Aangezien de Staat, als burgerlijke partij, de schadevergoeding tegenover betichte slechts eischen kan, in de mate dat deze laatste er voor verantwoordelijk is;

Aangezien het niet betwist wordt dat de Staat gehouden is geweest de loonen aan zijn aangestelde uit te betalen, alsook de kosten van verpleging uit te keeren;

Aangezien de door den Staat geleden schade, hierin bestaat dat hij de diensten, waarop hij recht had, heeft moeten betalen, dan wanneer zijn aangestelde ten gevolge van het ongeval, die diensten niet heeft kunnen verstrekken; dat het juiste bedrag van die schade bepaald wordt door het bedrag van de loonen en verplegingskosten die werkelijk uitgekeerd werden, en dit bedrag als basis van de schadevergoeding moet aangenomen worden;

Aangezien de schade, die de Staat heeft ondergaan, het gevolg is van de daad van betichte die derhalve, krachtens art. 1382 gehouden is ze te vergoeden; dat anderzijds de schadevergoeding kan geëischt worden vóór den strafrechter door de partij die de schade geleden heeft, dus ter zake door den Staat, zulks overeenkomstig artt. 3 en 4 van het Wetboek van Strafvordering (W. van April 1878);

Aangezien de eisch van de Burgerlijke partij bijgevolg ontvankelijk is en gedeeltelijk gegrond, en de schadevergoeding moet bepaald worden zooals hierna is vermeld.

Om die redenen;

Het Hof...

ontvangt het beroep;

beslissende over de vordering tot straf, bevestigt het vonnis van den eersten rechter;

beslissende over den eisch van de Burgerlijke partij; doet dat vonnis te niet, wijzigende desaan gaande en opnieuw beslissende, verklaart betichte verantwoordelijk voor de gevolgen van het ongeval, ten beloope van slechts $\frac{1}{3}$;

veroordeelt hem aan de Burgerlijke partij te betalen de som van $(1515,80 : 3) = 505,25$ met de

gerechtelijke Interessen te rekenen van 12 October 1936, dagteekening van de conclusie in eersten aanleg;

zegt dat dit bedrag eischbaar is bij lijfswang, en bepaalt den duur hiervan op 15 dagen;

veroordeelt betichte tot de kosten tegenover de Openbare partij en tot $\frac{1}{3}$ van de kosten ten aanzien van de Burgerlijke Partij.

262

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE
Zetelende in beroep

1 October 1936.

Voorzitter : M. Van Ginderachter.
Rechters : MM. Matthys en Verougstraete.
Pleiters : Mrs De Vestele en Orban.

ARBEIDSONGEVALLEN. — GEVOLG VAN AB-NORMALE KRACHTINSPANNING. — ZEEVIS-SCHERIJ. — BEWIJS.

Wanneer niet gebleken is dat de aangewende kracht-inspanning, die aanleiding gaf tot het ongeval, werkelijk abnormaal is geweest en de gewone inspanning tijdens het visschen bij slecht weder is te buiten gegaan, kan dit ongeval niet als arbeidsongeval beschouwd worden.

Gem. Kas Zeevisscherij t/ Vercruyssen.

Overwegende dat het beroep regelmatig is in den vorm en tijdig werd ingesteld, de Rechtbank ontvangt het en er over beslissende:

Overwegende dat de oorspronkelijke eisch strekt tot het bekomen der vergoedingen voorzien door de wet van 30 December 1929 op de vergoeding der schade voortspruitende uit ongevallen aan zeelieden overkomen;

Overwegende dat beroepster staande houdt dat geïntimeerde het bewijs niet geleverd heeft als zou haar man op 18 September 1935 het slachtoffer geweest zijn van een werkonzeval;

Overwegende dat partijen het eens zijn dat Florent Van den Broeck gestorven is tengevolge eener embolie; dat dit overlijden volgens een onderzoek gedaan door de gendarmerie te Kieldrecht in de volgende omstandigheden voorviel : op 18 September 1935, rond 7 u. 30, waren Van den Broeck Leopold, diens zoon Van den Broeck Florent en diens schoonzoon Richard Van Praet, van Doel, met een boot (vischkotter) uitgevaren in de richting van Holland op garnaalvischvangst. Rond 10 ure haalden Florent Van den Broeck en R. Van Praet de netten op waarvoor zij, gezien het slecht weder, een groote krachtinspanning moesten doen. Zoodra de netten in de boot lagen zegde Florent Van den Broeck een hevige pijn te voelen en tastte naar zijn borst. Op aanraden van zijn schoonbroeder ging hij beneden in de boot om te rusten. Kor-

ten tijd nadien bestatigden Leopold Van den Broeck en Richard Van Praet der Florent Van den Broeck overleden was. Na den terugkeer der boot te Doel, stelde dokter Seghers het overlijden vast en schreef het toe aan eene embolie;

Overwegende dat de eerste rechter beslist heeft dat er ter zake voldoende gegronde vermoedens aanwezig waren om tot het vaststellen van een ongeval te besluiten, dat hij die vermoedens afleidt uit de omstandigheden van het overlijden van Florent Van den Broeck, namelijk uit de *buitengewone krachtinspanning* geveerd voor het ophalen bij slecht weder van de vischnetten — krachtinspanning waaraan het organisme van het slachtoffer geen voldoende weerstand heeft kunnen bieden;

Overwegende dat het uitgevoerde werk, de aangewende krachtinspanning, subjectief ten aanzien van het slachtoffer moeten beschouwd worden, doch dat ter zake geenszins gebleken is dat de krachtinspanning welke Florent Van den Broeck op 18 September 1935 heeft moeten aanwenden, werkelijk abnormaal, buitengewoon, is geweest en de gewone inspanning tijdens het visschen bij slecht weder is te buiten gegaan; dat noch de vader noch de schoonbroeder tijdens het onderzoek van een «buitengewone» krachtinspanning gewag hebben gemaakt, waar alleen van een groote krachtinspanning hetgeen normaal is bij slecht weder;

Overwegende dat er ook geen spraak kan zijn van de schielijke werking van een uiterlijke kracht, zooals bijv. een storm; dat een wind van gemiddeld 36 Km. per uur, welke te Antwerpen de snelheid van 65 Km. per uur bereikt heeft in dit opzicht zeker niet in aanmerking kan komen;

Overwegende dat in kwestieus geval de embolie veel eerder moet aanzien worden als zijnde de ont-knooping eener kwaal waaraan Florent Van den Broeck, misschien wel buiten zijn weten, lijdende was; dat, in elk geval, het bewijs van een ongeval, zelfs bij vermoedens niet voorgebracht zijnde de oorspronkelijke eisch ongegrond voorkomt;

Om deze redenen:

De Rechtbank, zetelende in graad van beroep, alle verdere en tegenstrijdige beslitselen van de hand wijzende,

Zegt het beroep gegrond, vernietigt het bestreden vonnis en doende hetgeen de eerste Rechter had behooren te doen, zegt den oorspronkelijken eisch ongegrond, dienvolgens verwerpt hem;

Veroordeelt geïntimeerde tot de kosten van beide instantiën; kosten op taxaat.

Vlaamsche Juristen

Abonneert U op

**RECHTSKUNDIG
WEEKBLAD !!!**

263

CORRECTIONEELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

6e Kamer. — 26 Januari 1937.

Voorzitter : M. Verstraete.

Op. Min. : M. Struyf.

Pleiters : Mrs Ferd. Van de Vorst en Elebaers.

I. AANSPRAKELIJKHEID. — LADEN VAN ZEE-SCHIP. — WERKREGELING TE ANTWERPEN. — «GATMAN». — BEVOEGDHEID.
II. BURGERLIJKE PARTIJ. — ONTVANKELIJKHEID. — STAAT. — ONGEVAL AAN BEDIENDE. — VOORBEHOUD VOOR DE TOEKOMST.

I. *Het is de taak van den «gatman» bij het laden van een schip na te gaan of alles klaar is om een hijsch te doen ophalen en beneden laten; hij is het oog en de «winchman» is de hand. Hij moet de noodige maatregelen nemen om te beletten dat door den hijsch menschen zouden worden gewond.*

II. *Volgens artikel 3 van de Wet van 17.IV.1878 kan de burgerlijke vordering slechts ingesteld worden vóór de strafrechtbanken om het herstel van de door het misdrijf veroorzaakte schade te bekomen. Wanneer de Staat niet bewijst dat hij door het misdrijf buitengewone onkosten heeft moeten dragen, bijvoorbeeld door het uitbetalen van een bijzondere bezoldiging voor de vervanging van den gekwetsten bediende, is hij niet gerechtigd vergoeding te eischen.*

De Staat is echter gerechtigd akte te vragen van zijn voorbehoud voor de toekomst, voor het geval hij later een door het misdrijf veroorzaakte schade zou kunnen bewijzen.

Verh. en Belg. Staat t/ Den. en Modern Stev. Velghe.

Aangezien het blijkt uit de bestanddeelen der zaak dat de verongelukte tolbeambte Verhegge op het oogenblik van het ongeval aan boord van het s/s «Craftsman» was in uitvoering van zijn ambt om de nummers op te nemen van de onderstellen welke in het ruim dienden gelegd te worden en juist in het openliggende luik zag om de lading na te gaan, dat op een afstand van een paar meters van hem een hijsch stouwhout, bestaande uit zware balken, opgeheven werd bij middel van een stoomwinch, rondzwenkte en den ongelukkigen tolbeambte in den rug ging slaan derwijze dat hij in het ruim viel;

Aangezien uit het deskundig verslag en het onderzoek spruit dat de beweging van den hijsch het gevolg is van het feit dat de balk licht aangeslagen werd, zoodat deze nagenoeg waterpas hing en zoodoende midscheeps draaide, wanneer die zwenking echter had kunnen vermeden worden met den hijsch op een derde van zijne lengte aan te slaan;

Aangezien Denys, als gatman, die beweging van den hijsch had moeten voorzien en bijgevolg diende de noodige maatregelen te nemen om die zwenking te beletten of minstens de tegen het luikhoofd staande personen op een gepaste wijze te waarschuwen;

Dat Denys te vergeefs aanvoert dat van de plaats waar hij was hij niet kon zien dat er 4 personen nevens het luik 5 stonden; dat het juist in den rol van een gatman ligt na te gaan of alles klaar is om een laad te doen ophijschen of beneden laten; dat hij het oog is en de winchman slechts de hand;

Aangezien de betichting aldus volledig bewezen is en betichte dient veroordeeld maar met toepassing van verzachtende omstandigheden, zijnde nooit veroordeeld geweest wegens dergelijke feiten;

Aangaande burgerlijke vordering van :

1° *Verhegge Ernest :*

Zonder belang.

2° *Belgische Staat :*

Aangezien de Staat doet gelden dat hij een prejudicium geleden heeft door het feit dat hij zijn salaris aan het slachtoffer is blijven betalen gedurende zijne werkonbekwaamheid alhoewel Verhegge sedert het ongeval geen dienst meer heeft kunnen doen;

Aangezien volgens art. 3 der wet van 17.IV.1878 de burgerlijke vordering slechts kan ingesteld worden om de herstelling van de door het misdrijf veroorzaakte schade te vragen; dat de Staat echter hoegenaamd niet bewijst dat hij door het wanbedrijf buitengewone kosten heeft moeten dragen; dat hij namelijk in gebreke blijft het bewijs voor te brengen dat hij bijzondere bezoldiging zou hebben uitbetaald om den gekwetste te vervangen. (Hof van Beroep Brussel, 25.IX.1934 ; Rechterk. W. 1936, bl. 106, n° 4; Hof van Beroep Brussel, 28.XII.1935; Rechterk. W. 1936, bl. 631, n° 17). Dat meer waarschijnlijk is dat in het huidige geval zooals overigens in de meeste administraties, de eenige die werkelijk een prejudicium hebben geleden, de ambtgenoten zijn van het slachtoffer die deze hebben vervangen zonder tegensprestatie van wege den patroon en het niet aanneembaar zou zijn dat de werkgever een schadeloosstelling zoude ontvangen voor het werk dat zijn onderhoorigen gratis hebben moeten uitvoeren;

Aangezien de Staat echter vraagt hem akte te geven van zijn voorbehoud in de toekomst.

Dat die vraag dient ingewilligd voor het geval hij, na de neerlegging van het nieuw deskundig verslag een door het misdrijf veroorzaakte schade zou kunnen bewijzen (Hof van Beroep, Gent, 14-7-1936, R. W. 1936, blz. 230).

Dat het inderdaad aan de Rechtbank niet behoort van nu af eene stelling aan te nemen, die den Belgischen Staat van zijne aanspraken als Burgerlijke Partij zou berooven als wanneer zij over de noodige gegevens niet beschikt om in kennis van zaken te kunnen oordeelen.

I. — *Verhegge :* Rechtdoende over de besluiten der Burgerlijke Partij — zonder belang...

II. — *Belgische Staat :* Zegt voor recht dat de Belgische Staat tot nu toe geen schade bewezen heeft voortspruitende uit het misdrijf en bijgevolg wijst den Belgischen Staat af van zijnen eisch tot het betalen van 10.850,79 frank maar verleent hem akte van zijn voorbehoud voor de toekomst.

264

**RECHTBANK VAN KOOPHANDEL
TE ST NIKLAAS**

9 Maart 1937.

Voorzitter : M. Verbeke.
Rechters : MM. Verbeke en Behiels.
Referendaris : M. A. L. Thuysbaert.
Pleiters : Mrs Struyf en Van Raemdonck.

**AUTEURSRECHT. — BOOGSCHUTTERSWIP. —
BESCHERMING.**

De wet van 22 Maart 1886 op het auteursrecht beschermt alle beeldende voortbrenging, de nederigste tot de meest verhevene, t. t. z. zoowel de kunstteekeningen en modellen als nijverheidsteekeningen en modellen.

Dit is zelfs het geval wanneer, lijk bij het bouwen van een boogschutterswip, men hoofdzakelijk een technisch effect heeft beoogd.

De Clercq t/ Van der Borcht.

Gezien de geregistreerde dagvaarding van 27 Januari 1937;

Aangezien de vraag strekt ten einde: « gedaagde, » 1° zich te zien en te hooren veroordeelen tot het » afbreken van de boogschutterswip, die hij geplaatst heeft, volgens model toebehoorende aan » den aanlegger en staande op zijn eigendom te » Thielrode; 2° zich van nu af te hooren veroordeelen om aan den aanlegger eene som van 200 » frank per dag vertraging te betalen; 3° zich te » hooren verbieden dergelijke boogschutterswip, » volgens model van aanlegger, in de toekomst op » te richten; 4° zich te hooren veroordeelen tot betaling aan den aanlegger eener som van 20.000 » frank, ten titel van schadevergoeding, onder » voorbehoud van vermeerdering of vermindering » in den loop van het geding; dit alles met de » rechterlijke intresten en de kosten des gedings; » het te vellen vonnis uitvoerbaar te hooren verklaren bij voorraad, niettegenstaande verzet of » beroep en zonder borgstelling »;

Aangezien gedaagde de onontvankelijkheid van den eisch tegenwerpt, op grond van de niet-toepassing ter zake van de wetten betreffende de bescherming van de nijverheidsteekeningen en modellen; gedaagde beweerde dat het onderhavig geschil zich beweegt binnen het raam der wet van 24 Mei 1854 op de uitvindingsoctrooien;

Aangezien het blijkt uit de termen waarin de dagvaarding gesteld is, dat de grondslag van de rechtsvordering is: het namaken door gedaagde van de boogschutterswip toebehoorend aan den aanlegger en waarvan de uiterlijke vorm door hem ontworpen en vervaardigd werd;

Dat het aangeklaagde feit wel degelijk inbreuk

maakt op de wet van 22 Maart 1886 op het auteursrecht, gewijzigd en aangevuld door het Kon. Besl. van 29 Januari 1935, waarvan de bepalingen voortaan de bescherming moeten verzekeren van alle beeldende voortbrenging, van de nederigste tot de meest verhevene, 't is te zeggen, zoowel wat betreft de kunstteekeningen en modellen als wat betreft de nijverheidsteekeningen en modellen (K.B. 29 Januari 1935, Voordracht aan den Koning; Fredericq, La concurrence déloyale, 1935, blz. 17; Les Nouvelles, Droits Intellectuels, D. I, blz. 438, nrs 16 en volg. dat zelfs, indien het waar is, wat gedaagde beweert, dat aanlegger, bij het vervaardigen van zijn boogschutterswip, hoofdzakelijk een technisch effect op het oog had, niets belet dat deze wip terzelfder tijd de bescherming geniete én van een octrooi, in zijn technisch effect, én als model, in zijn siereffect (Voorm. Kon. Besl. en voordracht aan den Koning);

Aangezien het ter zake alléén gaat om den uiterlijken, eigenaardigen vorm van de wip door aanlegger ontworpen en vervaardigd en om de namaking daarvan door gedaagde, zoodat de ontvankelijkheid van den eisch, in de eerste plaats, afhangt van de vraag te weten of de wip door aanlegger vervaardigd, een nieuw en eigenaardig uitzicht heeft;

Aangezien verweerder, aan den anderen kant, op de meest formeele wijze loochent aanlegger's wip te hebben nagemaakt;

Dat, in die omstandigheden, een onderzoek door deskundigen, aangewezen is;

Om deze redenen:

De Rechtbank, alle verdere of strijdige besluiten verwerpende, den aanlegger akte verleend dat hij den eisch schat op meer dan 12.500 fr. enkel om te voldoen aan de wetten betreffende aanleg en bevoegdheid, alvorens uitspraak te doen op het middel tot niet-ontvankelijkheid en, gebeurlijk, ten gronde, benoemt als deskundige den heer Louis De Belder, bouwmeester te Schooten-Antwerpen, met opdracht, ter plaatse, vast te stellen of de boogschutterswip door aanlegger vervaardigd en staande te Rumst, een nieuw uitzicht en eigenaardige vorm heeft en, zoo ja, of de wip toebehoorend aan verweerder en staande te Thielrode, een namaking is, naar den uiterlijken vorm van de wip, waarvan de aanlegger de eerste uitbeelding op-eischt; gelast de deskundige van zijn bevindingen een verslag op te stellen dat hij onder eed zal bevestigen en ter griffie neerleggen; om, daarna, door partijen te worden gepleit en de Rechtbank gevonnist als naar rechten;

Kosten voorbehouden;

Verwijst de zaak naar de algemeene rol.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

WETGEVING

NOTA DER ADMINISTRATIE OVER HET FISCAAL RECHT DER GERECHTELIJKE AKTEN

Den jongsten tijd, werd van vele kanten, critiek geoeffend op de toepassing van het Koninklijk Besluit van 31 Maart 1936, nr 291, daar waar het gaat om de invoering van een nieuw fiscaal regime der gerechtelijke akten.

Die critiek werd verlichamelijkt in het wetsvoorstel van den heer Senator Orban (Parl. besch. zitting 1936-37, nr 24), voorstel dat daartoe strekt de toepassing van voormeld besluit te schorsen en het vroeger regime, in afwachting van een nieuwe regeling, te herstellen.

Die critiek kwam andermaal tot uiting in het verslag van den heer Coenen aan den Senaat over de begroting der *Financiën* voor het dienstjaar 1937 (besch. nr 45 blz. 19 en volg.). Zij werd nadien hervat door de heeren Volksvertegenwoordigers De Winde en Van Glabbeke in den loop van de bespreking der begroting van het departement van Justitie (verslag nr. 111, blz. 3, 12 en volg.; bekn. verslag van 24 Februari 1937, blz. 298). De heer De Winde bracht de zaak opnieuw te berde op de vergadering van de Kamer der Volksvertegenwoordigers van 10 Maart 1937, bij de bespreking van de begroting van *Financiën* (Bekn. verslag, blz. 364 en 366).

In deze nota wordt het probleem in zijn geheel onderzocht.

In strijd met hetgeen sommigen schijnen te gelooven, werd de hervorming van het regime der gerechtelijke akten niet geïmproviseerd; ze werd rijpelijk bestudeerd en zoowel door practici als door fiscalisten goedgekeurd.

De hoofdgedachte die aan de hervorming ten grondslag ligt, gaat uit van de Kamer der Volksvertegenwoordigers; de Commissie van *Financiën*, oordeelende dat het voor den rechtsonderhoorige billijk was in alle onderstelling een belasting op den gerechtelijken titel te betalen, was reeds sinds 1920 voorstander van de vestiging van een evenredig recht op het bedrag van alle in rechte uitgesproken veroordeelingen (Cfr. parl. Besch. vergadering van 29 Juni 1920, nr 395).

Van dit beginsel uitgaande, bracht de Commissie tot samenschakeling en vereenvoudiging der belastingwetten welke bij Koninklijk Besluit van 23 Februari 1926, werd ingesteld, een volledig ontwerp van hervorming ter zake tot stand.

Dit ontwerp werd overgenomen door de nieuwe Commissie ingericht door het Koninklijk Besluit van 21 November 1933; het werd met algemeene stemmen aangenomen, na de goedkeuring van hooge magistraten en van gezaghebbende leden der balie te hebben verkregen.

Andermaal, werd het ontwerp zorgvuldig onderzocht door de bij het Koninklijk Besluit van 14 Maart 1935 opgerichte Commissie tot codificatie, en dit onder de hooge leiding van den heer Servais, eere-procureur-generaal.

Degelijk door bedoelde Commissie geamendeerd en vervolgens definitief door het Bestuur der Registratie afgewerkt, verkreeg het ontwerp eindelijk een wetgevende bekrachtiging bij het Koninklijk Besluit van 31 Maart 1936, nr 291.

De bewerkers van de hervorming lieten zich leiden door de gedachte dat de belastingdruk draagzamer

diende gemaakt door verdeeling over een grooter aantal rechtsonderhoorigen, met bewerkstelling, in de maat van 't mogelijke, van ontlastingen en uitschakeling van de ongemeene complicatiën van het vorige regime.

Onder de wet van 22 frimaire jaar VII, werden de akten der oneigenlijke rechtspraak op minuut geregistreerd; wat de akten der eigenlijke rechtspraak betreft, deze werden nu eens op de minuut, dan weer op de uitgifte, ofwel op beide geregistreerd.

Zoo werden de vonnissen die als bewijsstuk van een nog niet-geregistreerde overeenkomst dienen, met het evenredig recht volgens den eigen aard van het contract op de minuut belast, dit recht werd vereffend op het totaal bedrag van den prijs, zelfs wanneer het geschil alleen over een deel van het contract ging. Bovendien, wanneer de uitgifte van dergelijke vonnissen gelicht werd, werd een nieuw evenredig recht vorderbaar ten beloope van het bedrag van de door den rechter uitgesproken veroordeeling.

Anderzijds, werden de vonnissen die van geen overeenkomst laten blijken, met vaste en evenredige rechten belast, doch voor zoover er een uitgifte van gelicht werd.

Dit systeem leverde talrijke moeilijkheden en verwikkelingen op:

Veelvuldigen belastingvoet: onderscheid te maken namelijk tusschen de akten van de oneigenlijke en der eigenlijke rechtspraak, tusschen voorbereidende vonnissen en eindvonnissen; tusschen veroordeelingen tot gewone geldsommen en veroordeelingen tot schadevergoedingen, enz;

Veelheid der rechten in geval van onafhankelijke bepalingen;

Achtereenvolgende heffingen van rechten op de minuut en op de uitgifte;

Ingewikkelde vereffening: bij voorbeeld, recht op het bedrag van de kosten waartoe wordt veroordeeld en op de te berekenen gerechtelijke interesten.

In het nieuw regime, worden die verwikkelingen uitgeschakeld:

1) Alle om 't even welke akten der rechters worden voortaan uitsluitend op de minuut geregistreerd;

2) De vaste rechten worden geünificeerd en volgens den graad der rechtsmacht geïnduceerd;

3) Wanneer een vonnis een veroordeeling tot geldsommen inhoudt, is alleen een gelijkmatig evenredig recht van 2 t.h. verschuldigd;

4) De heffing van het titelrecht op de vonnissen wordt afgeschaft, buiten het geval dat ze van een binnen een bindenden termijn te registreeren overeenkomst (overdracht van onroerend goed, van handelszaak, van schip of vaartuig) laten blijken; wanneer het gaat om laatstbedoelde overeenkomsten, is het evenredig recht niet meer vorderbaar op het vonnis waarbij ontbinding of opzegging van het contract uitgesproken wordt;

5) De regel van eischbaarheid van onderscheidene rechten in geval van onafhankelijke bepalingen wordt insgelijks ingetrokken;

6) De heffing van het recht op het bedrag van de gerechtelijke interesten en van de kosten, waarin bij het vonnis wordt verwezen, valt weg;

7) Met op een rechterlijke beslissing geïnd recht van veroordeeling is voortaan, in geval van latere verandering van bedoelde beslissing, voor terugbetaling vatbaar;

8) Het griffierecht van 3 t.h. op de borderellen van rangregeling wordt eenvoudigweg afgeschaft.

III

Nemen wij, tegenover de voordeelen van de her-

vorming, al wat haar wordt verweten in beschouwing.

Sommigen hebben het onbillijk gevonden dat de nieuwe rechten onmiddellijk op de minuut der vonnissen, en niet op de uitgifte worden gevorderd.

Het antwoord hierop is eenvoudig: de rechten maken den prijs uit van den gerechtelijken dienst aan de pleiters verstrekkt; de Staat heeft er derhalve gronden toe die rechten te innen, ongeacht of de uitgifte al dan niet zij gelicht, dan wel of de veroordeelde al dan niet uit eigen beweging betale.

In het voormalig regime, was het onaannemelijk de lichten van de uitgifte af te wachten om de belasting te innen; feitelijk, werd het recht enkel gevorderd in de gevallen waarin de verliezende partij wederspanning was. Zooals M. Callewaert het heel wel zegt in een artikel van het «Journal des tribunaux» van 24 Mei 1936, «maakt de opheffing van het recht op de uitgifte een einde aan het verfoeilijk regime dat den ongelukkigste overlast».

— Maar, werpt men nog op, indien de aanlegger met een onvermogene te doen heeft, zullen de rechten die hij op de minuut heeft moeten kwijten, louter tot niets hebben gediend. Volkomen juist, maar wie heeft daaraan schuld? De aanlegger heeft ongelijk gehad het Gerecht onnoodig in beweging te stellen tegen den onvermogene; evenals hij zonder verhaal de andere kosten der procedure (eereloon en uitschotten van pleitbezorger, deurwaarder, enz.) voorgeschoten heeft, is hij er aan blootgesteld persoonlijk de registratierechten te moeten dragen die den prijs van de gerechtelijke tusschenkomst uitmaken. Die toestand van den aanlegger verschilt haast niet van dien van den schuldeischer die tegen klinkende munt de akte doet registreren, die tot bewijsstuk van zijn schuldvordering strekt, terwijl deze, in 't vervolg, misschien onverhaalbaar worden zal.

Dient er nog aan toegevoegd dat onmiddellijke heffing van het recht op de minuut van het vonnis en afschaffing van de registratie der uitgifte het voordeel heeft den loop van het Gerecht te bespoedigen door tijdverlies te vermijden zoomede het gevaar dat spruit uit het circuleren van de uitgifte tusschen de griffie en het kantoor door registratie.

— Soms werd beweerd dat het nieuw recht van 2 t. h. te hoog is. Zulks is een missing, want dit recht vervangt niet alleen dat van 1.10 t. h., welke de gewone veroordeelingen van geldsommen belast, maar ook het vaak toegepaste recht 4.80 t. h. in geval van toekenning van schadevergoedingen. Dikwijls zelfs, vervangt dit recht het evenredig recht waarmee werd belast de minuut van het vonnis dat tot bewijsstuk van een nog niet geregistreerde overeenkomst dient.

Het gelijkmatig tarief van 2 t. h. werd gekozen opdat daaruit, over het geheel, noch voor-, noch na-deel voor de Schatkist, voortvloeie.

Men heeft mede erover geklaagd dat elke rechterlijke beslissing minstens aanleiding geeft tot het heffen van een specifiek vast recht, min of meer hoog volgens den graad der rechtsmacht, met het betreurenswaardig gevolg van herhaaldelijk heffen van rechten, bij elk vonis dat in den loop van één geding wordt gewezen.

Die herhaling, welke reeds bestond onder het voormalig regime van de heffing op de uitgifte, is gewettigd door dat alle tusschenkomst van den rechter vergoeding voor de Schatkist verdient. Bovendien, kan de heffing op iedere akte het voordeel hebben de neiging van sommige pleiters te beteugelen om dilatorische incidenten of onnoodige onderzoeksmaatregelen te verwekken.

IV.

— Zoo men de door den Heer Senator Orban tot staving van zijn wetsontwerp aangehaalde gevallen omstandig onderzoekt, is men getroffen door de geringe gegrondheid van de aangevoerde verwijten.

1°) En vooreerst het voorbeeld van het vonnis waarbij aan een echtgenoot wordt opgelegd aan zijn vrouw een levenslange onderhoudsrente te betalen vastgesteld op het onveranderlijk cijfer van 750 fr. per maand; dit vonnis geeft aanleiding tot het recht van 2 t. h. op het bedrag van de jaarlijksche rente gekapitaliseerd tegen den penning 10, zegge circa 1.800 fr.

De onmiddellijke heffing van de belasting op een aldus gekapitaliseerden grondslag is geen nieuwigheid; ze is enkel de toepassing van een eeuwenouden regel toepasselijk op alle vestiging van rente (zie art. 14, 9°, wet van 22 frimaire jaar VII).

Mag ten andere worden gezegd dat die heffing overdreven is, wanneer een minnelijke akte die van zulke overeenkomst tusschen partijen laat blijken, een recht van 4.320 fr. zou vorderbaar maken, indien de vestiging der rente onder bezwarenden titel geschiedde; dit recht zou nog heel wat hooger zijn, zoo het ging om een schenking.

2°) Wat anderzijds de rechterlijke beslissing betreft die aan den werkman, slachtoffer van een arbeidsongeval, toelaat in hoofdsom het derde van de waarde der lijfrente op te strijken, is de Heer Orban slecht ingelicht, wanneer hij bevestigt dat een som van 654 fr. uit dien hoofde verschuldigd is; het Bestuur neemt immers aan dat zulke beslissing mag worden ingedeeld onder de akten der oneigenlijke rechtspraak en kosteloos moet worden geregistreerd krachtens artikel 30 der samengeschatte wetten op de arbeidsongevallen (omz. van 11 December 1936, nr 48).

3°) In het derde door Heer Orban aangehaalde voorbeeld, is er spraak van een slachtoffer van een auto-ongeval dat, zich burgerlijke partij gesteld hebbende met het doel 20.000 fr. schadevergoeding te bekomen, ertoe gehouden zou zijn, vóór de terechtzitting, ter griffie der rechtbank een som van 6 à 700 fr. als voorschot op de rechten te storten.

Het is volkomen waar dat bij den aanvang van de toepassing der wet, sommige griffiers, in strijd met de bepaling van artikel 20 van het Koninklijk besluit van 31 Maart 1936, nr 291, de storting van een dergelijke provisie hebben geëischt, doch het Bestuur heeft met die verkeerde praktijk gedaan gemaakt.

V.

Zoo wij overgaan tot de kritiek welke door Heer Volksvertegenwoordiger De Winde werd uitgebracht, stellen wij vast dat zij, over 't algemeen, niet beter dan de vorige steek houdt.

1°) Volgens den Heer De Winde, zou de vermindering der gerechtskosten die bij het Koninklijk besluit van 13 Januari 1935, nr 65, toegestaan werd ten bate van de burgerlijke en handelszaken waarvan het bedrag geen 1.000 fr. overschrijdt, te niet gedaan zijn door het Koninklijk besluit van 31 Maart 1936, nr 291. (Zie verslag van de Begroting van Justitie, besch. nr 111, blz. 2 en 3.) Die bewering is niet juist; integendeel handhaaft artikel 37 van laatstgemeld besluit het vroeger regime, onder dit voorbehoud dat het het griffierecht van 10 fr. in geval van verzet afschaft, en dat het lichtjes het griffierecht van uitgifte verhoogt, (4 fr. per rol, in de plaats van 3 fr., voor de niet-ondertekende afschriften en 6 fr. per rol, in de plaats van 4 fr., voor de uitgiften), ver-

hooging die overigens gewettigd wordt door de vermeerdering van het aantal regels per bladzijde.

2°) Andere opwerping: «...In handelszaken, maken de registratierechten die thans op de gerechtelijke akten worden geïnd blijkbaar een dubbele belasting uit, sinds de wet het zegelrecht, de overdrachtsbelasting, de weeldebelasting, enz. op de handelsverhandelingen gevestigd heeft. Het besluit van 31 Maart 1936 heeft dit nog bijzonder verergerd.» (ibid., blz. 12, 2e al.).

A. — Zware vergissing. Immers, terwijl vroeger het vonnis dat den titel uitmaakte van een verkoop van goederen, aanleiding gaf tot de heffing op de minuut van het recht van 4.80 t. h., hetgeen natuurlijk een dubbele belasting uitmaakte met de opvorderbare overdrachtsbelasting wegens de levering der goederen, is het juist om die reden (zie Verslag aan den Koning, Staatsblad van 7 April 1936, bl. 2436, Hoofdst. II, litt. c) dat het Koninklijk besluit van 31 Maart 1936 het titelrecht op dergelijk vonnis afgeschaft heeft. Weliswaar, wordt het recht van veroordeeling van geldsommen voortaan geheven naar rato van 2 t. h. op de minuut van het vonnis in de plaats van 1.10 t. h. op de uitgifte, doch het staat niettemin verder vast dat het nieuw regime, over 't algemeen, heel wat gunstiger dan het oude is.

3°) «... De door het Hof van Verbreking gewezen burgerlijke arresten werden met een vast registratierecht van 30 fr. belast. Door het uitwissel van het Koninklijk besluit, werd dit recht vervangen door drie rechten van 400 fr. ieder, die vooreerst het arrest en vervolgens elkeen der staten van onkosten van den aanlegger en van den verweerder troffen, welke staten door den Eerste-Voorzitter van het Hof begroot en ondertekend moesten worden.» (ibid., bl. 12, 3e al.).

A. — In strijd met hetgeen Heer De Winde verklaart gaf de registratie van een uitgifte van een verbrekingsarrest in burgerlijke of handelszaken, vroeger, aanleiding tot de heffing van 450 fr. en niet van 30 fr.

Anderzijds, worden de begrootte staten van onkosten van aanlegger en van verweerder, in stede van voortaan elk een recht van 400 fr. vorderbaar te maken, van de formaliteit vrijgesteld. (Cfr. min. dienstbr. van 10 September 1936, «*Rec. gén. de l'enregistrement*», nr 17695.)

4°) «...Hooger beroep van een beslissing van vrederecht kan, tengevolge van dit besluit, een bijkomende uitgaaf van 375 fr. veroorzaken.» (ibid., blz. 12, 5e al.).

A. — Het is overdreven te zeggen dat de toepassing van het nieuw besluit in het beschouwd geval een *bijkomende* uitgaaf van 375 fr. veroorzaakt, want op de verscheidene proceduursaken werden reeds vroeger registratierechten, nu eens op de minuut, dan weer op de expeditie geheven.

Anderzijds, is het geval van een beroep van een beslissing van een vrederecht dat een uitgaaf van 375 fr. veroorzaakt heeft — geval ingeroepen door Heer De Winde volgens een studie in het «*Journal des Tribunaux*» (18 October 1936) — heelmaal *uitzonderlijk*: immers, treft men daar niet minder dan vier vonnissen of instrudie-akten aan die het beroepsvonniss voorafgaan. Hier vindt men oorzaak en grond van het hoog bedrag der in dergelijk geval vorderbare rechten.

5°) Tijdens de bespreking van de begroting van Financiën ter vergadering in de Kamer der Volksvertegenwoordigers van 10 Maart 1937 (beken. verslag, blz. 364), heeft de Heer De Winde het geval aangehaald van een schuldeischer eener som van 217.000 frank, waarvan 80.000 fr. reeds gekweten waren. Om

tot een beslag onder derden over te gaan, had hij op het vonnis van geldigverklaring het recht van 2 t. h. moeten kwijten op het bedrag van de oorspronkelijke schuldvordering (zegge 4.340 fr.).

A. — De vergissing is klaar en duidelijk: het recht van 2 t. h. is nooit verschuldigd dan op het bedrag van de uitgesproken veroordeeling.

VI.

Er blijft ons nog enkele critiek te onderzoeken die door Heer Van Glabbeke in den loop van de vergadering van de Kamer der Volksvertegenwoordigers van 24 Februari 1937 werd uitgebracht (beknopt verslag, blz. 298).

Wij kunnen volstaan met de verklaring dat het Hoofdbestuur der Registratie altijd van meening geweest is:

1°) Dat de burgerlijke partijen geen provisie hoeven te verstrekken voor het recht van minuut der nog niet gewezen vonnissen (zie art. 20 van het Koninklijk besluit van 31 Maart 1936, nr 291);

2°) Dat de begroting der staten van de pleitbezorgers vrij is van registratie (zie reeds aangehaalde beslissing van 10 September 1936, *Rec. gén. de l'enregistrement*, nr 17695);

3°) Dat de akte van den rechter waarbij een dossier om advies aan het openbaar ministerie overgemaakt wordt, vrij is van registratie als maatregel van inwendige orde (zie *Rec. gén. de l'enregistrement*, nr 17692).

Anderzijds, heeft de Heer Van Glabbeke het mis waar hij beweert dat het zegelrecht van 3 fr. opgeheven werd; dit zegelrecht blijft gelden voor het half vel klein-papier; ten aanzien van het zegelrecht (7.80 fr.) voor het vel middelsoortig papier — waarvan het gebruik verplichtend was voor de uitgiften van vonnissen — het werd op 8 fr. gebracht, doch met toelating voortaan het half vel van 4 fr. te gebruiken, hetgeen een merklijke besparing uitmaakt voor de vonnissen die niet zeer lang zijn. Opmerkenswaardig is, bovendien, dat door het besluit van 31 Maart 1936, het aantal regels die het blad middelsoortig papier mag bevatten, van 25 op 30 gebracht werd.

Ten slotte, gelooven wij graag dat Heer Van Glabbeke een heel uitzonderlijken toestand bedoelt wanneer hij het geval van den pleiter aanhaalt, die een boete wegens laattijdige registratie verbeurde, terwijl hij niet wist dat het vonnis bestond. Feitelijk, heeft de griffier tot plicht den belanghebbende ten gepasten tijde te berichten over het bedrag der vorderbare rechten en, te dier zake, maakt het bestuur overigens ruim gebruik van zijn macht om de boeten kwijt te schelden.

VII.

Overall beweert men dat de toepassing van het Koninklijk besluit van 31 Maart 1936, nr 291, tot uitwissel gehad heeft een algemeenen aangroei van de lasten die de rechtsonderhoorigen treffen, te veroorzaken.

Grondige vergissing: over het geheel, heeft het nieuw regime der gerechtelijke akten een zwaar verlies aan de Schatkist berokkend.

Immers, voor het tijdsbestek van 1 Juni tot 30 November 1935, heeft het bedrag der op de gerechtelijke akten geïnde registratie- en griffierechten circa frank 8.078.500 beloopt, terwijl het enkel nog fr. 8.008.000 beloopt voor het overeenstemmend tijdsbestek van 1936, en nog begrijpt dit laatste cijfer het hoog bedrag der rechten gekweten op de uitgiften van vóór 1 Juni 1936

gewezen vonnissen (circa 700.000 fr.), rechten die verbonden zijn aan het voormalig regime en die, bijgevolg, en dubbele belasting uitmaken met deze voortaan geïnd op de minuut van de vonnissen na dien datum.

Volgens de jongste inlichtingen, vertoont de daling der ontvangsten een neiging om toe te nemen: immers, naar de statistieken van de twee kantoren der gerechtelijke akten der Brusselsche agglomeratie, bedraagt het totaal der registratierechten geïnd op de vonnissen voor de maanden December 1936 tot Februari 1937 enkel nog fr. 1.025.008, tegenover een ontvangst van fr. 1.191.053 voor de drie overeenstemmende maanden van 1935-1936.

Kortom, er mag worden geconcludeerd dat de vermindering van ontvangsten voortspruitend uit de toepassing van de hervorming niet ver is van 2 miljoen per jaar te bereiken, zegge ongeveer 20 t. h. van het bedrag der vroeger geheven rechten.

Feitelijk is het niet moeilijk zich rekenschap te geven van de oorzaken dier ontvangstvermindering. Het volstaat daartoe, op goed geluk af, eenige gevallen van toepassing onder de vaakst voorkomende te nemen.

Onder het voormalig regime, gaf alzoo het vonnis houdende veroordeeling tot het afbetalen van 10.000 frank op een niet geregistreerden verkoop van goederen, toegestaan tegen een gezamenlijken prijs van 100.000 fr., aanleiding tot de heffing op de minuut van 4.800 fr. (100.000 tegen 4.80 t. h.) en op uitgifte van 110 fr. (10.000 tegen 1.10 t. h.), zegge samen 4.910 fr.; nu is er alles tezamen genomen 200 frank verschuldigd (10.000 tegen 2 t. h.).

Het vonnis waarbij de vordering van een aanlegger tot verbreking van een mondelinge aannemingsovereenkomst gesloten voor 200.000 fr. werd afgewezen, gaf aanleiding tot heffing op de minuut van 4.800 fr. (200.000 tegen 2.40 t. h.), terwijl het thans enkel nog aan het vast recht van 50 fr. onderworpen is.

Het strafvonnis dat 250.000 fr. schadevergoedingen aan de burgerlijke partij toekende gaf aanleiding tot de heffing op uitgifte van 12.000 fr., terwijl het nu registreerbaar is op de minuut, tegen het recht van 5.000 fr. alleen.

Wanener, een rechterlijke beslissing, wegens niet-uitvoering van de voorwaarden, de binding uitsprak van een geregistreerden verkoop van onroerend goed toegestaan tegen den prijs van 150.000 fr. en den verkoper veroordeelde het afbetaalde dat hij opgestreken had terug te geven, was er op de minuut verschuldigd 13.500 fr. (150.000 tegen 9 t. h.) en op de uitgifte 220 fr. (20.000 tegen 1.10 t. h.) in het nieuw systeem, wordt enkel een recht van 400 fr. (20.000 tegen 2 t. h.) vorderbaar op de minuut.

Veel andere voorbeelden zouden nog kunnen worden gevonden waar de hervorming op een aanzienlijke vermindering van den belastingdruk uitloopt, maar wij moeten ophouden!

VIII.

Naar het gezegde van de tegenstanders der hervorming is het onrechtvaardig voor den Staat den verstrekten gerechtelijken dienst te doen betalen of althans, er een bron van winsten van te maken.

In strijd met een legende die diep blijft ingeworteld, kost in België veel meer dan het opbrengt.

Volgens het ontwerp van begroting van 1937, bedragen alleen de wedden en vergoedingen van de leden der rechterlijke macht en van hun medewerkers, met uitsluiting van het personeel van het Hoofdbestuur, circa 105 miljoen frank.

Welnu, een ruime beraming der fiscale ontvangsten

gedaan ter gelegenheid van de Rechtsbedeeling (registratie-, zegel- en griffierechten geïnd op de gerechtelijke akten, boeten van veroordeeling, enz.) geeft nog geen 50 miljoen frank.

Derhalve moet de gemeenschap het deficit aanvullen. Dient er nog verder gegaan op den weg der ontlasting ten bate van de rechtsonderhoorigen?

Zooals Duchâtel het reeds zegde in den Raad der Vijfhonderd in zijn zitting van 17 Brumaire jaar VII vergt de eigenlijke rechtspraak uitgaven; aan degenen die haar met hun betwistingen in beslag nemen komt het meer als aan anderen toe, hun aandeel in die uitgaven te betalen.

In het ontlasten van de gerechtelijke akten, dient met voorzichtigheid te werk gegaan. Valt er niet te vreezen dat een te groote verzachting van de gerechtskosten ten gevolge zou hebben vrijen gang aan te onbezonnen ondernomen processen te laten en daarmede de gerechtshoven onnoodig te overstelpen?

IX.

Conclusie: over het geheel, heeft de hervorming van het Koninklijk besluit van 31 Maart 1936, nr 291, geleid tot een werk van vereenvoudiging, van ontlasting en van betere verdeelende rechtvaardigheid (zie artikelen van Mrs Feye en Callewaert, «Journal des Tribunaux», 10 en 24 Mei 1936).

Ongetwijfeld, betalen de rechtsonderhoorigen, in sommige gevallen, meer dan vroeger, maar dit verschijnsel is enkel te wijten aan een nieuwe en, alles wel ingezien, billijkere verdeling van den belastingdruk.

Ook ware het een misslag voorloopig de toepassing van het besluit van 31 Maart 1936 te schorsen; 't ware alle verwikkelingen en onrechtvaardigheden die men aan het voormalig systeem verweet, weder in 't leven roepen.

Wij beweren geenszins dat het nieuw werk onaanastbaar is; zooals alle menscheijk gewrocht, is het voor verbetering vatbaar. Wat er ook van zij en vóór alle nieuwe behandeling, hebben wij er prijs op gesteld precies te zeggen waar het op staat.

Dit ligt aan onderhavige nota ten doel.

TIJDSCHRIFTEN

TIJDSCHRIFT VOOR NOTARISSEN. — Nr 1. — Januari 1937. — J. Van Houtte: De Hervorming van het Notariaat. — Art. 8 van de Inrichtingswet in verband met de vennootschappen.

— Nr 2. — Februari 1937. — E. Van Dievoet: Vermindering van het legaat van een vruchtgebruik. — C. Keyser: De hervorming van het notariaat. Art. 8 van de Inrichtingswet in verband met de vennootschappen. — R. Rens: Registratierechten. — Bewijs van overgang van een onroerend goed.

— Nr 3. — Maart 1937. — J. Van de Vorst: Over het legaat van het overschot in het «fideicommiss de residuo».

— Nr 4. — April 1937. — Prof. Thuysbaert: Practicum: Deficitaire gemeenschap. — Terugnemingen. — Beding van voorafneming. — Schenking van roerende goederen.

— Nr 5. — Mei 1937. — A. Kluyskens. — Is er een vergoeding verschuldigd indien een vruchtgebruik eigen aan een der echtgenooten tijdens de gemeenschap vervreemd werd?